

KOHTUJURISTI ETTEPANEK

JULIANE KOKOTT

esitatud 1. märtsil 2007¹(1)

Kohtuasi C-363/05

JP Morgan Fleming Claverhouse Investment Trust plc

The Association of Investment Trust Companies

versus

Commissioners of HM Revenue and Customs

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud VAT and Duties Tribunal, London)

Käibemaks – Eriotstarbeliste investeerimisfondide haldamise maksust vabastamine –
Liikmesriikide määratletud eriotstarbeliste investeerimisfondide mõiste – Kinnised
investeerimisfondid

I. Sissejuhatus

1. Vastavalt kuuendale käibemaksudirektiivile 77/388/EMÜ (edaspidi „kuues direktiiv”)(²) on investeerimisfondide haldamine käibemaksust vabastatud. Euroopa Kohus on varem kohtuasjas Abbey National,⁽³⁾ milles eelotsusetaotluse esitas samuti VAT and Duties Tribunal, London, täpsustanud, millised tegevused on hõlmatud investeerimisfondide *haldamise* mõistega ja millised on kolmanda isiku poolt fondile osutatavate haldamisteenuste käibemaksust vabastamise tingimused.
2. Kohtuasi Abbey National puudutas avatud investeerimisfonde nagu trustid (*Authorised Unit Trusts*, edaspidi „AUT”) ja põhikirja alusel loodud investeerimisühingud (*Open-ended Investment Companies*, edaspidi „OEIC”). Käesolev menetlus käsitleb aga küsimust, kas maksuvabastus kehtib ka sellistele kinnistele fondidele, nagu on seda *Investment Trust Companies* (edaspidi „ITC”). Avatud ja kinnised fondid erinevad teineteisest sisuliselt selle poolest, et avatud fondide kapital muutub fondi poolt osakute väljalaskmise ja tagasiostmise tulemusena, samas kui kinniste fondide kapital on muutumatu.
3. Kahtlus ITC?de käsitluse osas tuleneb sellest, et seoses maksuvabade eriotstarbeliste investeerimisfondide (*Investmentfonds*) määratlusega viitab direktiiv siseriiklikule õigusele. Ühendkuningriigis kehtivad ITC?de suhtes üldeeskirjad. Ometi ei ole ITC?d siseriikliku õiguse kohaselt käibemaksust vabastatud. Seega tuleb selgitada, kui kaugele ulatub liikmeriikide määratlemispädevus ja kuidas piirab neid sealjuures eeskätt käibemaksu neutraalsuse põhimõte.

II. Õiguslik raamistik

A. Ühenduse õigus

4. Kuuenda direktiivi artikli 13 B osa sätestab:

„Ilma et see piiraks ühenduse muude sätete kohaldamist, vabastavad liikmesriigid enda kehtestatud tingimustel, mille eesmärk on tagada maksuvabastuse nõuetekohane ja arusaadav kohaldamine ning ennetada võimalikku maksudest kõrvalehoidumist, maksustamise vältimist ja muid kuritarvitusi, maksust järgmised tegevusalad:

[...]

d) järgmised tehingud:

[...]

6. liikmesriikide määratletud eriotstarbeliste investeerimisfondide haldamine; [...]”

5. Nõukogu 20. detsembri 1985. aasta direktiiv 85/611/EMÜ avatud investeerimisfonde (UCITS) käsitlevate õigus- ja haldusnormide kooskõlastamise kohta(4) kooskõlastab investeerimisfonde reguleerivad siseriiklikud seadused. Ometi kuuluvad vastavalt nimetatud direktiivi artikli 1 lõike 2 teisele taandele selle kohaldamisalasse vaid avatud fondid, mille osakud ostetakse või võetakse osakuomanike nõudmisel tagasi otse või kaudselt nende fondide varast. Kinnised fondid on direktiivi kohaldamisalast seevastu sõnaselgelt välja jäetud (direktiivi 85/611 artikli 2 lõike 1 esimene taane).

B. Siseriiklik õigus

6. Ühendkuningriigis võeti kuuendas direktiivis sätestatud investeerimisfondide ja -ühingute haldamise maksuvabastus üle 1994. aasta Value Added Tax Act'i (1994. aasta käibemaksuseadus) 9 lisa rühma 5 punktidega 9 ja 10. See seadus kehtib ennekõike AUT?dele ja (punkt 9) ja OEIC?dele (punkt 10), mitte aga ITC?dele.

7. Seoses maksuvabade fondide määratlusega viitavad 1994. aasta käibemaksuseaduse sätted vahepeal muudetud redaktsioonis 2000. aasta Financial Services and Markets Act'i (2000. aasta finantsteenuste ja -turgude seadus; edaspidi „FSMA”) XVII osa sätetele *Collective Investment Schemes*’i kohta. FSMA võtab direktiivi 85/611 üle siseriiklikusse õigusesse. FSMA tähenduses ei ole ITC?d *Collective Investment Schemes*’id. Erinevalt AUT?dest ja OEIC?dest ei vaja ITC?d investeerimisfondidena *Financial Services Authority* (FSA) nõusolekut, kuid samas korraldab see nende tegevust kui *Listing Authority* (väärtpaberiturgude amet).

8. Selleks et äriühing oleks käsitatav ITC?na füüsilise isiku ja ettevõtte tulumaksu seaduse tähenduses peab see vastama 1988. aasta Income and Corporation Taxes Act'i 842 osas sätestatud tingimustele. Sellele sättele viitavad ka teised seadused. Lisaks kehtivad ITC?de suhtes 1985. aasta Companies Act'i sätted investeerimisühingute kohta.

III. Asjaolud ja eelotsuse küsimused

9. ITC?d on riski hajutavad investeerimisskeemid, mis on börsil noteeritud aktsiaseltsidena ja mis investeerivad investeerimisportfelli. Äriühingu aktsiad kuuluvad investoritele. Erinevalt AUT?dest ja OEIC?dest ei muutu ITC?de osakute arv (v.a kapitali suurendamise juhtudel). Äriühing ei osta investorite nõudmisel tagasi osakuid, mis vastupidi on tavaks teiste fondiliikide

puhul. Vajadusel müüvad investorid oma osakud börsil. Osakute börsiväärtuse aluseks on pakkumus ja nõudlus, kusjuures ITC investeerimisportfelli väärtus on peamine, kuid mitte ainus hinna kujundamise tegur.

10. JP Morgan Fleming Claverhouse Investment Trust plc on ITC. JP Morgan Fleming Asset Management (UK) Limited osutab talle kolmanda isikuna investeerimistehingutega seotud haldamisteenuseid, mille pealt tasub viimane käesoleval ajal käibemaksu. JP Morgan Fleming Claverhouse Investment Trust plc esitas temale osutatava fondivalitsemisteenuse käibemaksuga maksustamise peale kaebuse VAT and Duties Tribunalile, kes esitas Euroopa Kohtule 19. septembri 2005. aasta määrusega järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas kuuenda direktiivi artikli 13 B osa punkti d alapunktis 6 nimetatud „eriotstarbelised investeerimisfondid” hõlmavad ka ITC?taolisi kinniseid investeerimisfonde?

2. Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav, siis kas [kuuenda direktiivi] artikli 13 B osa punkti d alapunkti 6 sõnastus „liikmesriikide määratletud”:

a) lubab liikmesriikidel valida välja nende territooriumil asuvate „eriotstarbeliste investeerimisfondide” hulgast mõned, kelle suhtes kohaldada maksuvabastust haldamisteenuste osas, jättes selle kohaldamata ülejäänud fondidele, või

b) tähendab see, et liikmesriigid võivad nende territooriumil asuvate teiste fondide hulgast välja selgitada need, mis kuuluvad määratluse „eriotstarbelised investeerimisfondid” alla ning et maksuvabastus peaks laienema kõikidele sellistele fondidele?

3. Kui teisele küsimusele antud vastuse kohaselt võib liikmesriik valida, millisele „eriotstarbelisele investeerimisfondile” maksuvabastust kohaldada, siis kuidas mõjutavad neutraalse maksustamise, võrdse kohtlemise ja konkurentsi moonutamise ennetamise põhimõtted sellise kaalutlusõiguse kasutamist?

4. Kas artikli 13 B osa punkti d alapunktil 6 on otsene mõju?”

IV. Õiguslik hinnang

A. Esialgsed märkused

11. Kuuenda direktiivi artikli 13 B osa punkti d alapunkt 6 ei täpsusta eriotstarbeliste investeerimisfondide haldamise mõistet. Siiski sisaldab selle sätte sõnastus kahte elementi, nimelt „haldamine” ja „eriotstarbelised investeerimisfondid”, mida on vaja täpsustada.

12. Nagu otsustas Euroopa Kohus kohtuotsuses Abbey National, reguleerib ainult ühenduse õigus seda, mida tähendab *haldamine* nimetatud sätte tähenduses. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on kuuenda direktiivi artiklis 13 ette nähtud maksuvabastused ühenduse õiguse mõisted, mille eesmärk on välistada käibemaksusüsteemi liikmesriigiti erinev kohaldamine.(5)

13. Direktiivi sõnaselge sõnastuse kohaselt on liikmesriikide ülesanne seevastu asjaomaste eriotstarbeliste investeerimisfondide määratluse täpsustamine. Seoses sellega sedastas Euroopa Kohus kohtuotsuses Abbey National:

„Kui liikmesriigid ei või seetõttu muuta selle sisu, eriti selle [kuues direktiiv] kohaldamise tingimuste määratlemisel, ei ole see siiski nii juhul, kui nõukogu on jätnud maksuvabastuse teatud tingimuste määratlemise nende hooleks.”(6)

14. See sõnastus on eksitav. Näib, et Euroopa Kohus annab liikmesriikidele pädevuse muuta

direktiivi sisu, mida võib põhimõtteliselt teha vaid ühenduse seadusandja.

15. Tegelikult sai Euroopa Kohus mõelda vaid seda, et teatavatel sõnaselgelt kindlaksmääratud juhtudel viitab direktiiv mõiste täpsustamisele siseriiklike õiguskordade poolt, võimaldades sellega liikmesriikidel mõiste lõplikult määratleda. Sarnaseid viiteid siseriiklikele määratlustele võib leida kuuenda direktiivi mitmes sättes. Näiteks kohustab nimetatud direktiiv liikmesriike määratlema sellise meditsiini? ja abipersonali mõisted, kelle osutatavad teenused on maksuvabad vastavalt kuuenda direktiivi artikli 13 A osa punkti 1 alapunktile c. Lisaks sõltub mittetulunduslike või heategevuslike organisatsioonide teenuste maksuvabastus asjaolust, kas liikmesriigid on neile vastava staatuse andnud.(7)

16. Tegelikult viib kõnealune regulatsioon selleni, et kuuenda direktiivi kohaldamise tingimuste üksikasjad võivad liikmesriigiti erineda. Siiski annab nimetatud regulatsioon valdkondades, mida ühenduse seadusandja pole kuuendas direktiivis üksikasjalikult ühtlustanud, teatava õiguskindluse, kuna vähemalt on võimalik kohaldada liikmesriikide asjaomaseid õigusnorme. Liikmesriikidel on kaalutusõigus, mis võimaldab neil allutada maksuvabastus teatavatele siseriiklikus õiguses kehtivatele tingimustele lähtuvalt olukorrast asjaomases liikmesriigis.

17. Esiteks piiravad liikmesriikide kaalutusõigust direktiivi asjaomase sätte sõnastus, mõte ja eesmärk.(8) Seega on välistatud, et liikmesriigid määratleksid eriotstarbeliste investeerimisfondidena kuuenda direktiivi artikli 13 B osa punkti d alapunkti 6 tähenduses fondid, mis lähtuvalt selle sätte mõttest ja eesmärgist on automaatselt selle mõiste kohaldamisalast välistatud. Teiseks peavad liikmesriigid järgima kuuenda direktiivi aluseks olevaid üldpõhimõtteid, nagu seda on ennekõike käibemaksu neutraalsuse põhimõte.(9)

B. *Esimene eelotsuse küsimus*

18. Seoses esimese eelotsuse küsimusega tuleb hinnata, kas ITC?taolised kinnised fondid saavad üldse olla „eriotstarbelised investeerimisfondid” vastavalt kuuenda direktiivi artikli 13 B osa punkti d alapunktile 6.

19. Kohtuotsuses Abbey National, mis on tehtud pärast eelotsusetaotluse esitamist käesolevas asjas, otsustas Euroopa Kohus, et eriotstarbeliste investeerimisfondide haldamise maksuvabastus ei sõltu nende õiguslikust vormist ning selle kohaldamisalasse kuuluvad nii lepinguõiguse alusel loodud investeerimisfondid või trustid kui ka põhikirja alusel loodud avatud investeerimisfondid.(10)

20. Tõsi on see, et välise fondivalitseja haldamisteenuseid kasutavad ennekõike fondid, kes ei ole iseseisvad juriidilised isikud, nagu lepinguõiguse alusel loodud investeerimisfondid ja trustid. Põhikirja alusel loodud investeerimisühingud võivad end seevastu põhimõtteliselt ise hallata, kasutamata selleks kolmandat isikut.(11) Kui põhikirja alusel loodud investeerimisfond kasutab siiski välist fondivalitsejat, siis on ta samas olukorras kui fondid, mis ei ole iseseisvad juriidilised isikud.(12) Nagu sedastas Euroopa Kohus kohtuotsuses Abbey National, on neutraalse maksustamise põhimõttega vastuolus see, kui maksustatakse põhikirja alusel loodud fondide haldamisteenuseid, samas kui teistsuguse õigusliku vormiga fondide haldamine on maksust vabastatud.(13)

21. ITC?d on aktsiaseltsid ja seega põhikirja alusel loodud eriotstarbelised investeerimisfondid, mis on iseseisvad juriidilised isikud. Nimetatud õigusliku vormiga fondide ja teiste põhikirja alusel loodud investeerimisühingute – nagu näiteks OIEC – vahel puudub niisugune oluline erinevus, mis välistaks automaatselt kõnealuste kinniste fondide määratlemise eriotstarbeliste investeerimisfondidena kuuenda direktiivi artikli 13 B osa punkti d alapunkti 6 tähenduses.

22. Selle järeldusega ei ole vastuolus tõsisasi, et direktiiv 85/611 ei ole kohaldatav kinniste

fondide suhtes. Euroopa Kohus viitas kohtuotsuses Abbey National küll direktiivi 85/611 sätetele, kui ta vastas küsimusele, mida tuleb käsitada investeerimisfondi käibemaksuvaba haldamisena. Kuues direktiiv võeti aga vastu ammu enne direktiivi 85/611 ja sellel on teistsugune kohaldamisala.(14) Seega ei saa direktiivi 85/611 põhjal lõplikult järeldada, millised fondid on hõlmatud maksuvabastusega vastavalt kuuenda direktiivi artikli 13 B osa punkti d alapunktile 6.

23. Pealegi pole kinnised fondid jäänud kõrvale direktiivi 85/611 kohaldamisalast põhjustel, mida saaks üle võtta kuuenda direktiivi tõlgendamisel. Pigem tegutses seadusandja investeerimisfonde puudutavate seaduste kooskõlastamisel etapiviisiliselt, jättes kinniste fondide ühtlustamise hilisemaks.(15)

24. Seega tuleb esimesele eelotsuse küsimusele vastata, et mõiste „eriotstarbelised investeerimisfondid” kuuenda direktiivi artikli 13 B osa punkti d alapunktis 6 hõlmab ITC?taolisi kinniseid investeerimisfonde.

C. Teine ja kolmas eelotsuse küsimus

25. Seoses teise ja kolmanda eelotsuse küsimusega, mida käsitatakse koos, tuleb hinnata, kui kaugele ulatub liikmesriikide pädevus seoses selliste eriotstarbeliste investeerimisfondide määratlemisega, mille haldamine on maksuvaba vastavalt kuuenda direktiivi artikli 13 B osa punkti d alapunktile 6.

26. Eelotsusetaotluse esitanud kohus kaalub kahte võimalikku tõlgendust. Vastavalt ühele tõlgendusele võib liikmesriik välja valida haldamisteenuste käibemaksust vabastamise eesmärgil vastavalt kuuenda direktiivi artikli 13 B osa punkti d alapunktile 6 oma territooriumil asuvad teatavad eriotstarbelised investeerimisfondid ning jätta ülejäänud fondid maksuvabastusest kõrvale. Teise tõlgenduse kohaselt on käibemaksust vabastatud kõikide selliste eriotstarbeliste investeerimisfondide haldamine, mille on liikmesriik vastavalt määratlenud.

27. Seoses sellega tuleb ennekõike märkida, nagu toob esile ka komisjon, et eriotstarbelise investeerimisfondi (*special investment fund*) mõiste ei ole siseriikliku õiguse mõiste. Tõsiasi, et siseriiklik õigus tunnustab investeerimisskeemi investeerimisfondina, ei tähenda veel automaatselt, et tegu on eriotstarbelise investeerimisfondiga kuuenda direktiivi tähenduses. Kaalutusõigust kasutades peavad liikmesriigid täpsustama, millised fondid on käsitatavad eriotstarbeliste investeerimisfondidena, mille haldamine on käibemaksust vabastatud. Seda tehes on neil põhimõtteline õigus jätta teatavat liiki investeerimisfondid maksuvabastusest kõrvale ning seda hoolimata asjaolust, et nende investeerimisfondide teatud aspektide suhtes kohaldatakse siseriiklikku eriregulatsiooni.(16)

28. Seega ei saa üksnes asjaolu põhjal, et Ühendkuningriigi õigus tunnustab ITC?d investeerimisfondina, teha tingimata järeldust, et nimetatud liiki fondi haldamine on käibemaksust vabastatud. Hinnata tuleb hoopis seda, kas siseriiklik seadusandja teostas oma kaalutusõigust nõuetekohaselt, kui ta jättis ITC?de haldamise maksuvabastusest kõrvale.

29. Kaalutusõiguse teostamisel peavad liikmesriigid järgima maksuvabastuse eesmäärke ning neutraalse maksustamise põhimõtet.(17)

30. Kuuenda direktiivi artikli 13 B osa punkti d alapunktis 6 sätestatud eriotstarbeliste investeerimisfondide maksuvaba haldamise eesmärk on ennekõike lihtsustada väikeinvestoritel nimetatud liiki investeerimisfondi investeerimist. Kui seda maksuvabastust poleks, siis oleks investeerimisfondide osakute omanike maksukoormus suurem kui investoritel, kes paigutavad raha vahetult aktsiatesse või muudesse väärtpaberitesse ega kasuta fondivalitseja teenuseid.(18) Investeerimisfondidesse investeerimine on erilise tähtsusega just nimelt väikeinvestorite jaoks.

Kuna nende valduses olevate investeeringute maht on väike, siis on neil üksnes piiratud võimalused paigutada raha hajutatult vahetult väärtpaberitesse ning lisaks puuduvad väikeinvestoritel sageli vajalikud teadmised väärtpaberite võrdlemiseks ja valimiseks.(19)

31. Nagu Ühendkuningriigi valitsus õigesti rõhutab, tuleb kuuenda direktiivi artiklis 13 ette nähtud maksuvabastusi tõlgendada kitsalt, kuna nad kalduvad kõrvale üldpõhimõttest, mille kohaselt maksustatakse käibemaksuga igasugune teenuse osutamine, mida maksukohustuslane on teostanud tasu eest. (20) Igal juhul peab selles sättes kasutatud mõistete tõlgendamine olema kooskõlas selle eesmärkidega.(21) Järelikult ei või liikmesriigid kehtestada liiga kitsast maksuvabalt hallatavate eriotstarbeliste investeerimisfondide ringi.(22) Vastasel juhul ei ole saavutatud eesmärk lihtsustada investeerimisfondidesse investeerimist.

32. Ennekõike ei tohi liikmesriigid maksuvabastusest kõrvale jätta neid investeerimisfonde, mis kuuluvad direktiivi 85/611 kohaldamisalasse, mis mõjutab nüüdseks liikmesriikide määratlemispädevust.(23) Kuna nimetatud direktiiv ühtlustab investorite kaitse eesmärgil teatavate investeerimisfondide kohta käivad siseriiklikud õigusnormid kõrgemal tasandil, siis sobivad direktiiviga hõlmatud investeerimisfondid eriti just nimelt väikeinvestoritele.

33. Liikmesriigid võivad maksuvabastusest kõrvale jätta direktiivi 85/611 kohaldamisalaga hõlmamata investeerimisfondi liigid sedavõrd, kui võrd on see kooskõlas neutraalse maksustamise põhimõttega.

34. Esimest korda sätestati neutraalse maksustamise põhimõtte esimese käibemaksudirektiivi(24) põhjenduses 5 ja see on sõnastatud järgmiselt: „Käibemaksusüsteem on lihtsaim ja neutraalseim siis, kui maksustamine toimub võimalikult üldiselt ja kui selle kohaldamisala hõlmab kõiki tootmis- ja turustusetappe ning teenuste osutamise valdkonda. [...]”

35. Euroopa Kohus on seda põhimõtet mitmel juhul rõhutanud. Seoses sisendkäibemaksu mahaarvamise õigusega nõuab kõnealune põhimõtte väärtuse neutraalsust, st sisendteenuste maks tuleb täielikult maha arvata maksust, mille tasub teenuste eest lõpptarbija.(25) Niiviisi on välistatud teenuste mitmekordne maksustamine lähtuvalt eelnevatest sisendteenuste etappidest.

36. Muudel juhtudel on rõhuasetus kõikide teenuste või kõikide maksukohustuslaste võrdsel kohtlemisel seotud maksustamisega ja kohaldatava maksumääraga.(26) Euroopa Kohus on neutraalsuse põhimõtet sõnastanud erinevalt.

37. Mõnes kohtuotsuses on ta sedastanud: „Neutraalse maksustamise põhimõttega on vastuolus see, kui ettevõtjaid, kes sooritavad samu tehinguid, koheldakse käibemaksu küsimustes erinevalt.”(27)

38. Teistes otsustes on Euroopa Kohus kasutanud sõnastust, et neutraalse maksustamise põhimõtte välistab ennekõike „omavahel konkureerivate samalaadsete kaupade või teenuste osutamiste erineva kohtlemise käibemaksu küsimustes.”(28) Seda tehes on Euroopa Kohus sageli lisanud, et kaupade või teenuste osutamise sarnasuse hindamise koha pealt on tootja või teenuse osutaja samasus ning nende õiguslik vorm, mille alusel nad tegutsevad, põhimõtteliselt asjassepuutumatud.(29)

39. Kõnealustes sõnastustes on rõhutatud erinevaid aspekte: ühes ettevõtjate ja teises nende poolt osutatavate teenuste võrdset kohtlemist. Sellele vaatamata lähtuvad need erinevad sõnastused ühesugusest neutraalse maksustamise põhimõtte arusaamast. Kõnealuse põhimõtte ulatus oleks eriti kitsas, kui punkti 37 tsitaadi kohaselt maksustataks võrdselt vaid sarnaseid teenuseid, nagu leiab Ühendkuningriigi valitsus. Pigem nõuab neutraalse maksustamise põhimõtte ka selliste teenuste võrdset kohtlemist, millel on sama eesmärk ja mis on asendatavad ning mis

seetõttu omavahel konkureerivad.

40. Ühendkuningriik väljendab kartust, et sellise neutraalse maksustamise põhimõtte tõlgenduse kohaselt on maksust vabastatud eriotstarbeliste investeerimisfondide hulk piiramatult. Sellisel juhul peaks maksuvaba olema ka paljude teist liiki investeerimisfondide, nagu pensionifondid, investeerimisriskiga kindlustuspoliisid, *Investment Club*'id ja *Venture Capital Trust* 'id haldamine.

41. Nagu komisjon õigesti märgib, on käesoleva menetluse esemeks vaid küsimus, kas ITC?taoliste kinniste investeerimisfondide haldamine on hõlmatud kuuenda direktiivi artikli 13 B osa punkti d alapunktis 6 sätestatud maksuvabastusega. Küsimus, kuidas hinnata teatavaid teistsuguseid investeerimisskeeme lähtuvalt kõnealuse sätte eesmärgist ja neutraalse maksustamise põhimõttest, on hüpoteetiline.

42. Veel märgib Ühendkuningriigi valitsus, et erinev maksustamine ei mõjuta isegi konkurentsisuhet, kuna tegelikult on ITC?de täiendav maksukoormus väike.

43. Selle väitega ei saa nõustuda. Seoses käibemaksust vabastamisega keelab neutraalse maksustamise põhimõtte samalaadsete ja seetõttu omavahel konkureerivate kaupade või teenuste ebavõrdse kohtlemise. Kõnealuse põhimõtte rikkumise tingimus ei ole, et ebavõrdne maksustamine viiks tegelikult tuvastatava konkurentsimoontonutuse. Vastasel juhul tuleks maksuvabastust kohaldada juhtumipõhiselt. Seda põhjusel, et fondivalitseja maksustamise tegelik mõju konkurentsile sõltub üksikjuhtumi asjaoludest, nagu näiteks asjaomase fondiliigi kulude struktuurist ja asjaomase fondisegmendi hinnatundlikkusest.

44. Ometi ei puuduta käesolev asi seoses neutraalse maksustamise põhimõtte hindamisega haldamisteenuste sarnasust ega väliste fondivalitsejate võrdset kohtlemist. Küsimus on hoopis selliste investeerimisfondide sarnasuses, mille turupositsioon mõjutab fondivalitseja maksustamist. Sellisel juhul keelab neutraalse maksustamise põhimõtte teenuste erineva maksustamise lähtuvalt kliendist sedavõrd, kuivõrd kliendid on omakorda sarnased ja konkureerivad omavahel.

45. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märkis eelotsusetaotluses, et sarnaselt AUT?dele ja OEIC?dele võimaldavad ITC?d erainvestoritel investeerida suurtesse investeerimisportfelliidesse ja vähendada seeläbi börsiriski. Lisaks saavad erainvestorid kasu kõikide fondiliikide puhul asjatundlikust fondihaldamisest, mille kulud jaotatakse, ning kauplemise ja haldamise väiksematest üldkuludest. Tegelikult täidavad ITC?d samu ülesandeid ka institutsionaalsete investorite puhul. Järelikult on ITC?d sarnased maksuvabade fondiliikidega (AUT ja OEIC) ja konkureerivad nendega. Seega peab ka nende haldamine olema käibemaksuvaba.

46. Ebavõrdne kohtlemine on põhjendatud vaid juhul, kui erinevad fondiliigid ei täida ühtviisi maksuvabastuse eesmärgi. Muu hulgas peab maksuvabastus lihtsustama väikeinvestoritel investeerimisfondide kaudu väärtpaberitesse investeerimist. Nimetatud investorite liigil puudub igasugune võimalus kontrollida fondi tegevust, mistõttu sõltuvad nad olulisel määral seadusega ette nähtud kaitsemehhanismidest.

47. Viidates eriotstarbeliste investeerimisfondide määratlemisele liikmesriikide poolt, jätab kuuenda direktiivi artikli 13 B osa punkti d alapunkt 6 liikmesriikidele võimaluse valida maksuvabade investeerimisskeemide struktuuri ja halduse õiguslik raamistik. Maksuvabastuse eesmärkidega on kooskõlas see, kui kõnealust määratlemispädevust teostades järgivad liikmesriigid seoses fondidega ka investorite kaitse nõuet.

48. Seoses sellega pole liikmesriikidel direktiivi 85/611 kohaldamisalasse kuuluvate fondide osas üldse kaalutlusruumi; nende fondide puhul eeldatakse piisava investorite kaitse olemasolu.

Seevastu võib muud liiki investeerimisfondid jätta maksuvabastusest kõrvale juhul, kui investorite kaitse pole tagatud samal tasemel maksuvabalt hallatavate fondidega.

49. Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab välja selgitama, kas käesoleval juhul pakuvad ITC?d samasugust investorite kaitset kui AUT?d ja OEC?d. Olgu öeldud, et lähtuvalt fondi liigist võib rakendada erinevaid meetmeid, mis viivad sarnase kaitsetasemeni.

50. Seega tuleb teisele ja kolmandale eelotsuse küsimusele vastata, et kuuenda direktiivi artikli 13 B osa punkti d alapunkt 6 annab liikmesriikidele kaalutusõiguse määratleda eriotstarbelised investeerimisfondid, mille haldamine on maksuvaba. Kaalutusõiguse kasutamisel peavad liikmesriigid järgima nii selle sätte sõnastust ja eesmärki kui ka neutraalse maksustamise põhimõtet, mis nõuab samalaadsete ja seetõttu omavahel konkureerivate eriotstarbeliste investeerimisfondide võrdset kohtlemist maksustamise küsimuses.

D. Neljas eelotsuse küsimus

51. Kui pädevuse teostamisel seoses maksuvabade eriotstarbeliste investeerimisfondide määratlemisega kuuenda direktiivi artikli 13 B osa punkti d alapunkti 6 tähenduses rikub liikmesriik neutraalse maksustamise põhimõtet sellega, et ta jätab teatavad fondid ekslikult maksuvabastusest kõrvale, siis kerkib küsimus, kas direktiivil on otsene mõju asjaomaste isikute kasuks.

52. Seoses sellega tuleb meenutada, et kõikidel juhtudel, kus direktiivi sätete sisu paistab olevat tingimusteta ja piisavalt täpne, võib rakendusmeetmete tähtaegsel kohaldamata jätmisel nendele sätetele tugineda iga siseriikliku õigusnormi vastu, mis ei ole direktiiviga kooskõlas, või juhul, kui direktiivi sätete olemuseks on määratleda eraisikute õigused suhetes riigiga.(30)

53. Kuuenda direktiivi artikli 13 B osa punkti d alapunkt 6 kirjeldab piisavalt täpselt ja tingimusteta, millised tegevused on maksuvabad, mistõttu võivad üksikisikud sellele sättele vahetult tugineda.

54. See ei ole vastuolus asjaoluga, et liikmesriikidel on kaalutusõigus määratleda maksuvabalt hallatavad eriotstarbelised investeerimisfondid. Kui siseriiklik seadusandja on ületanud kaalutusõiguse piire, siis on üksikisikul vähemalt õigus nõuda käibemaksuvabastust vahetult kuuenda direktiivi artikli 13 B osa punkti d alapunkti 6 alusel, kui objektiivsetest kriteeriumidest lähtuvalt saab väita, et asjaomane isik peaks tegelikult kuuluma soodustatud isikute hulka.(31) Neutraalse maksustamise põhimõtte rikkumise korral peab maksukohustuslane tõendama, et asjaomane fond on sarnane siseriikliku õiguse kohaselt maksustatavate fondidega ja konkureerib sellega.

55. Sellisel juhul ei saa liikmesriik maksukohustuslasele vastu väites tugineda asjaolule, et ta pole vastu võtnud õigusnorme, mis määratleksid asjaomast liiki fondi eriotstarbelise investeerimisfondina kuuenda direktiivi artikli 13 B osa punkti d alapunkti 6 tähenduses.(32) Ennekõike ei saa liikmesriik viidata siseriiklikele õigusnormidele, mille ta on vastu võtnud kõnealust määratlemispädevust teostades, kuid neutraalse maksustamise põhimõtet rikkudes.(33)

56. Neljandale eelotsuse küsimusele tuleb seega vastata, et kuuenda direktiivi artikli 13 B osa punkti d alapunktil 6 on otsene mõju isikute kasuks, kes vastavalt siseriiklikule õigusele on jäänud kõrvale selles sättes ette nähtud käibemaksuvabastusest neutraalse maksustamise põhimõtte rikkumise tõttu.

V. Ettepanek

57. Esitatud põhjendustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata VAT and Duties Tribunali esitatud eelotsuse küsimustele järgmiselt:

1. Mõiste „eriotstarbelised investeerimisfondid” võib nõukogu 17. mai 1977. aasta kuuenda direktiivi kumuleeruvate käibemaksudega seotud liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta – ühine käibemaksusüsteem: ühtne maksubaas artikli 13 B osa punkti d alapunktis 6 hõlmata ka *Investment Trust Companies* taolisi kinniseid investeerimisfonde.

2. Kuuenda direktiivi artikli 13 B osa punkti d alapunkt 6 annab liikmesriikidele kaalutusõiguse määratleda eriotstarbelised investeerimisfondid, mille haldamine on maksuvaba. Kaalutusõiguse kasutamisel peavad liikmesriigid järgima nii selle sätte sõnastust ja eesmärki kui ka neutraalse maksustamise põhimõtet, mis nõuab samalaadsete ja seetõttu omavahel konkureerivate eriotstarbeliste investeerimisfondide võrdset kohtlemist maksustamise küsimuses.

3. Kuuenda direktiivi artikli 13 B osa punkti d alapunktil 6 on otsene mõju isikute kasuks, kes vastavalt siseriiklikule õigusele on jäänud kõrvale selles sättes ette nähtud käibemaksuvabastusest neutraalse maksustamise põhimõtte rikkumise tõttu.

1 – Algkeel: saksa.

2 – Nõukogu 17. mai 1977. aasta kuues direktiiv kumuleeruvate käibemaksudega seotud liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta – ühine käibemaksusüsteem: ühtne maksubaas (EÜT L 145, lk 1; ELT eriväljaanne 09/01, lk 23). See direktiiv tühistati 1. jaanuaril 2007 ja asendati nõukogu 28. novembri 2006. aasta direktiiviga 2006/112/EÜ, mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi (ELT L 347, lk 1).

3 – 4. mai 2006. aasta otsus kohtuasjas C-169/04: Abbey National ja Inscape Investment Fund (EKL 2006, lk I-4027).

4 – EÜT L 375, lk 3; ELT eriväljaanne 06/01, lk 139, mida viimati muudeti Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. märtsi 2005. aasta direktiiviga 2005/1/EÜ, millega muudetakse nõukogu direktiive 73/239/EMÜ, 85/611/EMÜ, 91/675/EMÜ, 92/49/EMÜ ja 93/6/EMÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 94/19/EÜ, 98/78/EÜ, 2000/12/EÜ, 2001/34/EÜ, 2002/83/EÜ ja 2002/87/EÜ ning luuakse finantsteenuste komiteede uus organisatsiooniline struktuur (ELT L 79 lk 9).

5 – Vt 12. septembri 2000. aasta otsus kohtuasjas C-358/97: komisjon vs. Iirimaa (EKL 2000, lk I-6301, punkt 51), 3. märtsi 2005. aasta otsus kohtuasjas C-428/02: Fonden Marselisborg Lystbådehavn (EKL 2005, lk I-1527, punkt 27) ning eespool 3. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Abbey National ja Inscape Investment Fund (punkt 38).

6 – Eespool 3. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Abbey National ja Inscape Investment Fund, punkt 39, milles viidatakse 28. märtsi 1996. aasta otsusele kohtuasjas C-468/93: Gemeente Emmen (EKL 1996, lk I-1721, punkt 25).

7 – Vt näiteks kuuenda direktiivi artikli 13 A osa lõike 1 punktid b, g, h, i, l, n.

8 – Vt eespool 6. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Gemeente Emmen, punkt 25, 12. veebruari 1998. aasta otsus kohtuasjas C-346/95: Blasi (EKL 1998, lk I-481, punkt 21) ning minu 15. detsembri 2005. aasta ettepanek liidetud kohtuasjades C-443/04 ja C-444/04: Solleveld ja van den Hout-van Eijnsbergen (EKL 2006, lk I-3617, ettepaneku punkt 23).

9 – Vt 10. septembri 2002. aasta otsus kohtuasjas C-141/00: Kügler (EKL 2002, lk I-6833, punkt 55 jj), 6. novembri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-45/01: Dornier (EKL 2003, lk I-12911, punkt

69) ning 27. aprilli 2006. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-443/04 ja C-444/04: Solleveld ja van den Hout/van Eijnsbergen (EKL 2006, lk I-3617, punktid 35 ja 36) ning kohtujuristi ettepanek selles asjas, punktid 23 ja 37 jj.

10 – Viidatud eespool 3. joonealuses märkuses, punkt 53.

11 – Vt selle kohta lähemalt kohtujurist M. Poiares Maduro 18. mai 2004. aasta ettepanek kohtuasjas C-8/03: BBL (EKL 2004, lk I-10157, punkt 26) ja minu 8. septembri 2005. aasta ettepanek kohtuasjas C-169/04: Abbey National ja Inscape Investment Fund (EKL 2006, lk I-4027, ettepaneku punkt 29 jj).

12 – Vt eespool 11. joonealuses märkuses viidatud kohtujuristi ettepanek kohtuasjas Abbey National ja Inscape Investment Fund, punkt 32, ja eespool 11. joonealuses märkuses viidatud kohtujuristi ettepanek kohtuasjas BBL, punkt 27.

13 – Eespool 3. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Abbey National ja Inscape Investment Fund, punkt 56.

14 – Vt eespool 11. joonealuses märkuses viidatud kohtujuristi ettepanek kohtuasjas Abbey National ja Inscape Investment Fund, punkt 79.

15 – Vt direktiivi 85/611 põhjendus 6.

16 – Nagu sedastas Euroopa Kohus eespool 9. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsuses Solleveld ja van den Hout/van Eijnsbergen, punkt 33, seoses liikmesriikide pädevusega määratleda sellise meditsiinilise abipersonali mõiste, mis kuulub maksuvabastuse kohaldamisalasse vastavalt kuuenda direktiivi artikli 3 A osa lõike 1 punktile c.

17 – Vt eespool 8. ja 9. joonealuses märkuses viidatud kohtupraktika.

18 – Vt eespool 3. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Abbey National ja Inscape Investment Fund, punkt 62, kohtujuristi ettepanek samas kohtuasjas, punktid 27 ja 68, ning eespool 11. joonealuses märkuses viidatud kohtujuristi ettepanek kohtuasjas BBL, punkt 26.

19 – Eespool 11. joonealuses märkuses viidatud kohtujuristi ettepanek kohtuasjas Abbey National ja Inscape Investment Fund, punkt 28.

20 – Vt mh 20. novembri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-8/01: Taksatorringen (EKL 2003, lk I-13711, punkt 36), 26. mai 2005. aasta otsus kohtuasjas C-498/03: Kingscrest ja Montecello (EKL 2005, lk I-4427, punkt 29), eespool 3. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Abbey National ja Inscape Investment Fund, punkt 60, ja 14. detsembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-401/05: VDP Dental Laboratory (EKL 2006, lk I-12121, punkt 23).

21 – Vt eespool 9. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Dornier, punkt 42, ja eespool 20. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Kingscrest ja Montecello, punkt 29.

22 – Vt 11. jaanuari 2001. aasta otsus kohtuasjas C-76/99: komisjon vs. Prantsusmaa (EKL 2001, lk I-249, punkt 23). Selles sedastab Euroopa Kohus, et kuuenda direktiivi artikli 13 A osa lõike 1 punkti b ei tule väga kitsalt tõlgendada, kuna haigla? ja raviteenustega tihedalt seotud tehingute maksuvabastus peab tagama, et nimetatud teenustele juurdepääsu ei takistaks hinnatõus käibemaksu kohaldamise tulemusena teenuste endi või nendega tihedalt seotud tehingute suhtes.

23 – Vt eespool 11. joonealuses märkuses viidatud kohtujuristi ettepanek kohtuasjas Abbey National ja Inscape Investment Fund, punkt 38.

24 – Esimene nõukogu 11. aprilli 1967. aasta direktiiv 67/227/EMÜ kumuleeruvaid käibemakse käsitlevate liikmesriikide õigusnormide ühtlustamise kohta (EÜT 71, lk 1301; ELT eriväljaanne 09/01, lk 3). See direktiiv tühistati 1. jaanuaril 2007 ja asendati nõukogu 28. novembri 2006. aasta direktiiviga 2006/112/EÜ, mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi (ELT L 347, lk 1).

25 – Vt seoses sellega 14. veebruari 1985. aasta otsus kohtuasjas 268/83: Rompelman (EKL 1985, lk 655, punkt 19); 21. märtsi 2000. aasta otsus liidetud kohtuasjades C?110/98–C?147/98: Gabalfria jt (EKL 2000, lk I?1577, punkt 44); 27. septembri 2001. aasta otsus kohtuasjas C?16/00: Cibo Participations (EKL 2001, lk I?6663, punkt 27) ja 26. mai 2005. aasta otsus kohtuasjas C?465/03: Kretztechnik (EKL 2005, lk I?4357, punkt 34).

26 – Eespool 9. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Solleveld ja van den Hout?van Eijnsbergen, punkt 35. Vt samuti eespool 9. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Dornier, punkt 74, milles Euroopa Kohus tugineb vahetult võrdse kohtlemise põhimõttele.

27 – 7. septembri 1999. aasta otsus kohtuasjas C?216/97: Gregg (EKL 1999, lk I?4947, punkt 20). Vt samuti 29. märtsi 2001. aasta otsus kohtuasjas C?404/99: komisjon vs. Prantsusmaa (EKL 2001, lk I?2667, punkt 45), eespool 9. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Kügler, punkt 30, ja eespool 3. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Abbey National ja Inscape Investment Fund, punkt 56.

28 – 23. oktoobri 2003. aasta otsus kohtuasjas C?109/02: komisjon vs. Saksamaa (EKL 2003, lk I?12691, punkt 20); 17. veebruari 2005. aasta otsus liidetud kohtuasjades C?453/02 ja C?462/02: Linneweber ja Akritidis (EKL 2005, lk I?1131, punkt 24); 12. jaanuari 2006. aasta otsus kohtuasjas C?246/04: Turn- und Sportunion Waldburg (EKL 2006, lk I?589, punkt 33) ja eespool 9. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Solleveld ja van den Hout?van Eijnsbergen, punkt 39. Euroopa Kohus rõhutas käibemaksu neutraalse kohaldamise olulisust seoses konkurentsiga juba 12. juuni 1979. aasta otsuses kohtuasjas 126/78: Nederlandse Spoorwegen (EKL 1979, lk 2041, punkt 12).

29 – Eespool 28. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Linneweber ja Akritidis, punkt 25 ja seal viidatud kohtupraktika. Muudel juhtudel võib teenusepakkuja teatavatest omadustest, nt kutsealasest kvalifikatsioonist, sõltuda teenuse maksustamine (vt eespool 9. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Solleveld ja van den Hout?van Eijnsbergen, punkt 40 jj).

30 – Vt 19. jaanuari 1982. aasta otsus kohtuasjas 8/81: Becker (EKL 1982, lk 53, punkt 25), eespool 9. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Kügler, punkt 51, ja eespool 28. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Linneweber ja Akritidis, punkt 33.

31 – Vt selle kohta eespool 9. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Dornier, punkt 81, ja eespool 9. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Kügler, punktid 55–57.

32 – Vt selle kohta eespool 28. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Linneweber ja Akritidis, punkt 35.

33 – Vt eespool 28. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Linneweber ja Akritidis, punkt 36 jj.